

LÆRERVEILEDNING

UNDERVISNINGSSOPPLEGG TIL
EPISODEN «ARVESMYKKET» I KLASSEN

5.–7. TRINN

Innhold

<u>Hva er formålet med undervisningsopplegget?</u>	3
<u>Om tanke-, samvittighets- og religionsfrihet</u>	3
<u>Forankring i skolens plandokumenter</u>	4
<u>Aktuelle kompetansemål etter 7. trinn:</u>	4
<u>Om undervisningsopplegget</u>	4
<u>Undervisningsopplegg til episoden Arvesmykket</u>	5
<u>Tips til videre arbeid</u>	6
<u>Hva gjør jeg hvis jeg blir bekymret for et barn?</u>	7

Klassen er produsert av STV Production Norway AS og finansiert av NRK Super

Basert på original format skapt og utviklet av Tuvalu Media for STV Production Norway AS og NRK. Manus er basert på manus fra den danske versjonen av Klassen produsert av STV i Danmark.

Kreativ produsent i Norge:
Caroline Svartdahl.

Regi: Meena Rathor
(på denne episoden)

Undervisningsopplegget
er utgitt av Redd Barna, 2021

Redaktør:
Emilie Forbes Holmen

Redd Barna og NRK Super vil takke for viktige innspill til utviklingen av både innholdet på NRK Super og tilhørende undervisningsopplegg: fra barn, ungdommer og voksne fra ulike tros- og livssynssamfunn, organisasjoner som jobber med spørsmål om religion og livssyn, religionsvitere og religionsforskere.

Hva er formålet med undervisningsopplegget?

Dette undervisningsopplegget er tilknyttet episoden *Arvesmykket* i *Klassen*, som sendes i forbindelse med NRK Supers temadager om religion. Episoden og undervisningsopplegget kan fint benyttes i undervisning også utenom temadagene til NRK Super.

Målet med dette undervisningsopplegget er at elevene:

- øker sin forståelse og respekt for andres religion, livssyn og levemåte
- blir kjent med utfordringer og det positive knyttet til tro og tvil
- er godt kjent med egen rett til å tenke og tro på det de selv vil

Undervisningsopplegget gir forslag til problemstillinger som du kan diskutere med elevene dine etter at dere har sett episoden *Arvestykket*. Materialet er ment som veiledning, forslag og inspirasjon, og er tilpasset 5.–7. trinn på barneskolen. Det er også utviklet et undervisningsopplegg til dokumentarserien *Selma og jakten på den perfekte tro*, med samme målgruppe og med noe overlappende tematikk.

Vi ønsker at elevene skal sitte igjen med et inntrykk av at religion og livssyn kan være fint og spennende, samtidig som de blir kjent med utfordringer knyttet til tro. Det er viktig å være observant på at elevene kan ha med seg veldig ulike erfaringer knyttet til religion og livssyn. Noen elever har bare gode erfaringer med sin tro, og andre elever kan ha opplevd krenkelser og diskriminering på grunn av sin tilhørighet til en religion eller et livssyn. Andre igjen kan ha med seg negative erfaringer fra eget tros- eller livssynssamfunn, eller fra hvordan deres tro har blitt møtt av andre barn, voksne eller samfunnet.

Det er også viktig å bevisstgjøre elevene på at det finnes veldig mange variasjoner og nyanser innenfor religioner og livssyn, noe som bør komme tydelig frem i undervisningen.

Vi anbefaler derfor at du er forsiktig med å bruke elevene i klassen din som eksempel på en religion, et livssyn eller en utfordring, da dette kan oppleves vanskelig for eleven. Dersom elever selv ønsker å dele fra sin religion eller livssyn, er dette positivt, men det må skje på eget initiativ, og det skal være frivillig.

Dette undervisningsopplegget er utarbeidet av Redd Barnas fagrådgivere i samarbeid med en ressursgruppe bestående av lærere og religionsvitere og -forskere. Redd Barna har gjennomført to innspillsrunder i forkant av arbeidet. I de to innspillsrundene fikk vi svært gode og nyttige innspill fra henholdsvis barn og ungdom fra ulike tros- og livssynssamfunn og voksne representanter fra tros- og livssynssamfunn, fra organisasjoner som jobber med religions- og livssynsspørsmål, og fagpersoner på feltet. Innspillene har hatt en viktig rolle i utviklingen av dette undervisningsopplegget.

Vi anbefaler du er forsiktig med å bruke elevene i klassen din som eksempel på en religion, et livssyn eller en utfordring

Om tanke-, samvittighets- og religionsfrihet

«Alle barn har rett til å tenke og tro på det de vil. Foreldre har rett til å gi dem råd.»

FNs barnekonvensjon, artikkel 14

Å ha tanke-, samvittighets- og religionsfrihet betyr at en har en selvstendig rett til å tenke og tro på akkurat hva en selv ønsker. Hvordan du tenker og hva du tror på, påvirker ofte hvordan du ser på verden, og hvordan du ønsker å leve i fellesskap med andre.

Foreldre kan gi sine barn råd om hvordan de synes barna skal leve, og hva de skal tro på. Foreldrenes rolle er veiledende overfor barnet når det gjelder tro, og barnets mening skal få større betydning desto eldre barnet blir. Når barnet er 15 år, har det rett til selv å kunne melde seg ut og inn av trossamfunn.

Myndighetene skal respektere foreldrenes ansvar for å veilede barnet i spørsmål om tro og livssyn. Dersom foreldrenes rolle går over fra å være veiledende til å være preget av tvang, har myndighetene mulighet og plikt til å gripe inn for å verne barnets rettigheter. Dette gjelder for eksempel hvis foreldrene utsetter barnet for negativ sosial kontroll som går utover barnets andre rettigheter, som rett til lek og fritid, rett til ytringsfrihet eller rett til utdanning.

Stortro.no har mer om negativ sosial kontroll her.

FNs barnekonvensjon er en del av norsk lov, og retten til religionsfrihet er også forankret i Grunnloven, som er de viktigste reglene for landet vårt.

Barn har rett til informasjon og kunnskap om egne rettigheter, og de har rett til å si hva de mener og bli tatt på alvor, også i spørsmål om religion og livssyn. Når barn og ungdom lærer om egne rettigheter, er det enklere for dem å kunne si ifra hvis de opplever at deres rettigheter blir brutt. [På side 7](#) kan du lese mer om hvor barn kan ta kontakt om de opplever rettighetsbrudd, samt hvor du som lærer kan ta kontakt om du er bekymret for en elev.

Forankring i skolens plandokumenter

Dette undervisningsopplegget er tilpasset læreplanverkets overordnede del og kompetansemål i KRLE, norsk og samfunnsfag etter 7. trinn. Undervisningsopplegget kan derfor brukes som et tverrfaglig opplegg, og er relevant for de tverrfaglige temaene folkehelse og livsmestring, og demokrati og medborgerskap. Fra opplæringslovens formålsparagraf vil vi trekke frem følgende:

«Opplæringa skal byggje på grunnleggjande verdiar i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfridom, nestekjærleik, tilgjeving, likeverd og solidaritet, verdiar som òg kjem til uttrykk i ulike religionar og livssyn og som er forankra i menneskerettane.»

Fra læreplanverkets overordnede del vil vi trekke frem følgende:

«Tilgivelse, nestekjærlighet og solidaritet er nødvendig for at mennesker skal vokse og utvikle seg. Den enkeltes personlige overbevisning og samvittighet skal tas på alvor slik at alle kan tenke, tro og ytre seg fritt. Elevene skal selv bidra til å ivareta menneskeverdet og reflektere over hvordan de kan forhindre at det krenkes.»

Jf. Overordnet del, Opplæringens verdigrunnlag, 1.1 Menneskeverdet

«Å kunne sette seg inn i hva andre tenker, føler og erfarer, er grunnlaget for empati og vennskap mellom elevene. Dialog står sentralt i sosial læring, og skolen skal formidle verdien og betydningen av en lyttende dialog for å takle motstand. I møte med elevene skal lærerne fremme kommunikasjon og samarbeid som gir elevene mot og trygghet til å ytre egne meninger og til å si ifra på andres vegne. Å lære å lytte til andre og samtidig argumentere for egne syn gir elevene et grunnlag for å håndtere uenighet og konflikter, og for å søke løsninger i fellesskap.»

Jf. Overordnet del, Prinsipper for læring, utvikling og danning, 2.1 Sosial læring og utvikling

Aktuelle kompetansemål etter 7. trinn:

KRLE:

- utforske og beskrive egne og andres perspektiver i etiske dilemmaer knyttet til hverdags- og samfunnsutfordringer
- gjøre rede for hva menneskerettighetene innebærer for ytringsfrihet, religionsfrihet og religiøse minoriteters situasjon i Norge

Norsk:

- lytte til og videreutvikle innspill fra andre og begrunne egne standpunkter i samtaler

Samfunnsfag:

- reflektere over kvifor konflikter oppstår, og drøfte korleis den enkelte og samfunn kan handtere konflikter
- utforske ulike sider ved mangfald i Noreg og reflektere over menneska sine behov for å vere seg sjølve og for å høyre til i fellesskap
- drøfte kva likeverd og likestilling har å seie for eit demokrati, og utvikle forslag til korleis ein kan motarbeide fordommar, rasisme og diskriminering
- bilde

Undervisningsopplegget

Dette undervisningsopplegget er et forslag til hvordan du kan bruke episoden *Arvesmykket* fra *Klassen* i undervisningen din. Det meste av opplegget er basert på muntlig dialog, og forslagene er ikke ment som et ordrett manus du er nødt til å bruke. Du må som lærer tilpasse ord og talemåte slik det passer best for deg og dine elever. Informer elevene om at det ikke finnes fasitsvar på spørsmålene i refleksjonssamtalen, utover hva som er juridisk rett og galt. Informer også om at det er viktig at elevene lytter til hverandre og prøver å sette seg inn i og forstå hva deres medelever tenker og mener.

Sett av minimum 45–60 minutter til undervisningsopplegget. Det vil variere hvor mange spørsmål elevene har, og hvor lang tid du opplever at det er hensiktsmessig å bruke på refleksjonssamtalen.

Episoden *Arvesmykket* i dramaserien *Klassen* finner du her: <https://tv.nrk.no/serie/religion>

Undervisningsopplegg til episoden Arvesmykket

Tema: Å være synlig troende

Tidsbruk: 45–60 minutter

Trinn: 5.–7. trinn

Mål: Jeg reflekterer over utfordringer knyttet til å vise frem at en tilhører en religion eller et livssyn.

1. Forarbeid (5 minutter)

Fortell elevene at dere skal se en episode fra Klassen som handler om å vise frem hvilken religion eller hvilket livssyn en tilhører. Snakk sammen om ulike måter å vise frem dette på. Har elevene eksempler på plagg, smykker eller andre synlige tegn som viser andre hvilken religion de tilhører?

2. Se film (10 minutter)

Se episoden Arvesmykket i serien Klassen på NRK Super.

3. Refleksjonssamtale (20–25 minutter)

Reflekter over innholdet i episoden med utgangspunkt i spørsmålene under. Bytt på å la elevene snakke sammen med en læringspartner og i en felles klassesamtale.

- Hvordan reagerer Fie når faren hennes begynner å snakke med Mathias og vennene hans om å komme på besøk og spise kreplach? Hvorfor tror du hun reagerer sånn?
- Hva er det Fie har rundt halsen?
- Når læreren til Fie begynner å snakke om jødedommen, gjemmer Fie vekk halskjedet sitt. Hvorfor tror du hun gjør det?
- Læreren og de andre elevene begynner å stille Fie veldig mange spørsmål om religionen hennes. Hvordan reagerer Fie når hun får alle spørsmålene? Hvorfor tror du hun reagerer som hun gjør? Hvorfor tror du de andre elevene stiller så mange spørsmål? Er det noen av spørsmålene de stiller, som du ikke synes det er greit å stille?
- En av guttene sier «slapp av du 'a, din jævla jøde» til Fie ute i skolegården. Hvordan tror du det føles for Fie? Hvorfor sier gutten dette til Fie? Hvordan reagerer de andre guttene når det blir sagt? Hvordan ville du ha reagert hvis

du hørte noen kalle en på skolen din for «jævla jøde» eller andre lignende ting?

⚠️ **Å kalle noen «jævla jøde» er veldig stygt å gjøre. Ikke fordi ordet «jøde» er et stygt ord i seg selv, men når du sier det for å være kjip eller slem, gjør du om det vanlige ordet jøde til et skjellsord. Når ordet blir brukt som et skjellsord, er det akkurat som at du sier «på grunn av at du tilhører en religion, så er du mye teitere enn oss andre». Det samme gjelder for en del andre ord folk bruker for å være stygg mot andre. Det er spesielt stygt å kalle de menneskene som tilhører en minoritet, skjellsord basert på hvilken religion de har, hvordan de ser ut, eller hvor de kommer fra.**

- Edvard sier at han skjønner akkurat hvordan Fie har det. Hva mener han med det?
- Edvard gir noen gode råd til Fie. Husker du hva han sier?

Blant annet: «Hvis du synes at det er kult å være jøde, kommer alle andre til å synes det også.»

- Hva mener Edvard med dette? Stemmer det Edvard sier til Fie?
- Fie inviterer vennene i klassen hjem for å spise kreplach. Hvorfor synes ikke Fie det er rart og flaut å invitere vennene hjem på middag lenger? Alle svarer at de veldig gjerne vil komme. Hvorfor vil de det, tror du?
- Gi eksempler på noe som er positivt med å vise frem at en tilhører en bestemt religion. Gi eksempler på noe som kan være utfordrende.

4. Gi råd (5–10 minutter)

Elevene går sammen i læringspar. Bli enige om og skriv ned tre gode råd og et tiltak til elever og lærere på skolen om:

- Hva kan dere gjøre for å få alle elever til å føle seg trygge og inkludert på skolen, uansett om de viser frem at de tilhører en religion / et livssyn eller ikke.

5. Avslutning (5–10 minutter)

Heng opp rådene i klasserommet. Læringsparene deler ett eller flere av rådene sine med resten av klassen.

Tips til videre arbeid

Unighetens fellesskap består av mer enn 1300 videoer fra over 30 tros- og livssynssamfunn som besvarer gitte spørsmål om Gud, sex, politikk og etterlivet på ca. ett minutt. Filmene er fine å bruke i undervisningssammenheng for raskt å få innblikk i hva ulike tros- og livssynssamfunn mener om ulike temaer.

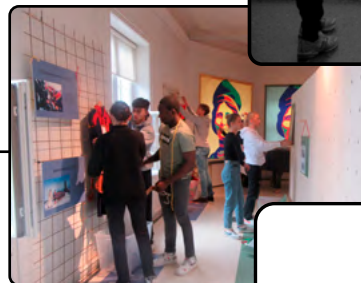
NRK Supers korte forklaringsfilmer om høytider varer i 2 minutter og kan brukes som et fint supplement til KRLE-undervisningen generelt, eller til arbeidet med dette undervisningsopplegget, hvis dere lurer på mer om en religion eller et livssyn som blir presentert.

Det magiske klasserommet er et interaktivt undervisningsmateriell, og det kan brukes for å jobbe videre med temaet barns rettigheter. For eksempel er det et eget temarom i ressursen om ikke-diskriminering.

Dembra tilbyr et bredt utvalg av undervisningsopplegg for å forebygge gruppefiendtlighet, rasisme, antisemittisme og udemokratiske holdninger.

Falstadsenteret tilbyr omvisning, skolebesøk og hjemmesko-leundervisning på nett.

Holocaustsenteret tilbyr omvisning, skolebesøk, kurs for lærere og undervisningsopplegg til klasserommet. Stopp hatprat tilbyr gratis workshoper hvor deltakerne kan lære om hatprat og hvordan de kan svare.

Hva gjør jeg hvis jeg blir bekymret for et barn?

Det kan hende det i løpet av samtalene vil dukke opp eksempler på negative hendelser som elevene har opplevd, som negativ sosial kontroll eller tvang. Det kan også hende at elevene vil komme til deg i ettertid og fortelle om slike opplevelser. Hvis negative eller ubehagelige erfaringer dukker opp i samtalene, bør du snakke med elevene individuelt og ikke la dette bli diskutert videre i plenum.

Det er viktig at elevene vet hvor de kan henvende seg hvis de trenger hjelp, eller om de har en venn som trenger hjelp. Informer elevene om hjelpetjenestene i lenken under, og klikk deg frem sammen med elevene slik at de blir kjent med de ulike hjelpetilbudene.

Hjelpetjenester for barn:

På [Redd Barnas hjelpeside](#) finner du informasjon om hvor du som er barn eller ungdom, kan snakke med noen og få hjelp om du trenger det.

Hjelpetjenester for lærere:

På [Din utvei](#) kan du lese mer om negativ sosial kontroll samt få oversikt over hvordan du kan få hjelp.

[Små sko, stor tro](#) er et nettsted for deg som møter barn og unge som vokser opp i strenge religiøse miljøer.

[Bufdirs kompetanseteam mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll](#) veileder blant annet skoler, helsesitasjoner og barnehager i saker om nettopp tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll.

[Samarbeidsrådet for tros- og livssynssammenheng](#) har utviklet kursmateriale for blant annet lærere om religion og negativ sosial kontroll.

Trygt skolemiljø

Det kan også hende at elevene dine forteller om negative hendelser som mobbing, rasisme, diskriminering eller andre krenkelses på grunn av deres religiøse bakgrunn. Enten dette kommer opp i samtalene i klasserommet eller til deg i etterkant, må dette tas på alvor.

Skolen din skal ha en plan for hvordan dere arbeider for å sikre trygge og gode skolemiljøer for alle elever uten mobbing og krenkelses.

For mer informasjon fra Utdanningsdirektoratet, se: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/skolemiljo/tiltak-skolemiljo/>

Les også mer på Redd Barnas sider om trygge skolemiljøer her: reddbarna.no/skolemiljo og reddbarna.no/ingenutenfor

Opplysningsplikten

Alle ansatte i skoler og barnehager har i tillegg opplysningsplikt. Opplysningsplikten til barnevernstjenesten er todelt. Du har en selvstendig plikt til å gi opplysninger til barnevernet når det er *grunn til å tro* at barn:

- blir mishandlet i hjemmet
- blir utsatt for overgrep, alvorlig omsorgssvikt, kjønnslemlestelse
- viser vedvarende alvorlige adferdsvansker

Du har også en plikt til å svare når barnevernstjenesten ber om opplysninger. Hvis du ønsker råd om hvorvidt du bør melde fra om en bekymring du har, kan du ringe til en barnevernstjeneste og drøfte saken anonymt.

Opplysningsplikten til barnevernstjenesten er individuell. En del arbeidsplasser har gjennomarbeidede og klare rutiner for hvordan en skal melde – sjekk om det foreligger rutiner på din arbeidsplass. Uavhengig av hva slags rutiner dere har, og om dere er flere som er kjent med bekymringen, har du fortsatt et ansvar for å forsikre deg om at barnevernet har blitt informert om bekymringen. *Dersom du tror omsorgspersonen(e) kan være involvert i volden eller overgrepene, skal de ikke varsles om at du melder til barnevernet.*

Det er også mulig å melde bekymring direkte til politiet hvis en har mistanke om at et barn er utsatt for et lovbrudd som for eksempel vold eller seksuelle overgrep. Dette er særlig relevant der det kan være mulig å sikre bevis, fordi vold eller overgrep nettopp har skjedd, eller der en frykter at barn kan være i umiddelbar fare.

Opplysningsplikten til barnevernet er regulert i [barnevernloven § 6–4](#) og i særlover for ulike offentlige tjenester og yrkesutøvere, som [barnehageloven § 22](#), [opplæringsloven § 15–3](#) og [helsepersonelloven § 33](#). Les mer om hvordan du kan melde til barnevernet, på www.bufdir.no/barnevern.

Både avvergingsplikten og opplysningsplikten går foran taushetsplikten.

Deler av denne teksten er hentet fra: www.plikt.no